

ПОШИРЕННЯ ПОРОШИСТОЇ ПАРШІ КАРТОПЛІ В ЗОНІ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

С. Л. Гуторчук

Інститут картоплярства НААН, вул. Чкалова, 22, Бородянський район, Київська область, смт. Немішаєве, 07853, Україна

Хвороби і шкідники є однією з основних причин значного недобору врожаю картоплі, зниження її якості. На відміну від багатьох інших культур, картопля відзначається низькою конкурентоздатністю в агроценозах. Насадження картоплі майже завжди перебуває під загрозою «екологічного вибуху». Тому швидке розмноження окремих видів шкідливих організмів, таких як: фітофтора, альтернаріоз, парша та колорадський жук, може знищити більшу частину врожаю. Це може зумовлюватися біологічними особливостями культури, яка розмножується вегетативно, а також тим, що збудники хвороб можуть існувати в паразитично активній формі на рослині в періоди вегетації, росту, розвитку та зберіганні.

Картопля як і всі інші сільськогосподарські рослини вражаються багатьма збудниками різних інфекційних та не інфекційних хвороб. Як відомо, що інфекційні хвороби спричиняються паразитичними грибами, бактеріями, вірусами, віроїдами, мікоплазмами, нематодами. Серед патогенних мікроорганізмів особливо небезпечним являється збудник хвороби (*Spongospora subterranea* Wallr), який викликає хворобу порошистої парші картоплі.

В 2013 році проводилися дослідження поширення порошистої парші картоплі в зоні Полісся України. Найбільший розвиток хвороби спостерігали у Житомирській області – 19,0%.

За останні роки відсоток вирощування картоплі в колективних господарствах становить в середньому 2-3%, а основна частка площі знаходиться в приватному секторі. Відомо, що вирощують картоплю в індивідуальних господарствах переважно без дотримання сівозміни, тобто в монокультурі, та на досить низькому технологічному рівні при відсутності сортотаміни, що призводить до сильного ураження картоплі порошистою, сріблястою та звичайною паршою, сухої фузаріозної, мокрої бактеріальної та змішаних гнилей, і як результат призводить до значних втрат врожаю.

За результатами обстежень насіннєвої картоплі в господарствах колективної та індивідуальної форм власності зони Полісся України, які розташовані на території Житомирської, Волинської, Рівненської та Київської областей, в 2012-2013 роках встановлено, що збудника *Spongospora subterranea* вражають картоплю щорічно. Аналіз бульб проводили навесні, після закінчення періоду зимового зберігання бульб картоплі, оскільки в цей період спостерігається найбільший прояв бульб картоплі порошистою паршою. Але за даними візуального аналізу, бульби були уражені не лише порошистою паршою, а й збудниками інших поширених хвороб, зокрема сріблястої парші, сухої фузаріозної та мокрої бактеріальної гнилей, фітофторозу, парші звичайної та стебловій нематоди. Збудники цих хвороб утворювали змішані гнилі різного складу.

Рис. Поширення порошистої парші в зоні Полісся України, %.

Також виявлено, що кількість уражених хворобами бульб у проаналізованих пробах різнилися залежно від місця відбору картоплі. Потрібно відмітити, що в більшості випадків неможливо було встановити сортовий склад картоплі, яку вирощували в індивідуальних господарствах, де здійснювався відбір картоплі. В сортосумішах були виявлені бульби, які різнилися за формою, кількістю та глибиною залягання вічок, кольором перидерми і м'якуша тощо. За строками стиглості такі сортосуміші в основному складаються з ранніх та середньоранніх сортів вітчизняної та зарубіжної селекції.

За даними досліджень спостерігаємо, що розповсюдженість порошистої парші характеризуються ґрунтово-кліматичними умовами, які оптимально підходять для розвитку збудника *Spongospora subterranea*. Так поширення порошистої парші у Волинській та Житомирській областях сягало 15 та 19% відповідно. Дещо менше поширення спостерігали у Рівненській та Київській областях – 10 та 12%.

Отже, при дослідженні поширення порошистої парші встановлено найбільший розвиток хвороби спостерігали у Житомирській області – 19,0%, що характеризуються ґрунтово-кліматичними умовами, які оптимально підходять для розвитку збудника *Spongospora subterranea*.

Література

1. Болезни картофеля / [К. В. Попкова, Ю. И. Шнейдер, А. С. Воловик, В. А. Шмыгля]. – М.: Колос, 1980. – 304 с.

Біологічні дослідження – 2015: Збірник наукових праць. –
Житомир: ПП «Рута», 2015. – С. 22-24.

2. *Иванюк В. Г.* Защита картофеля от болезней, вредителей и сорняков / В. Г. Иванюк, С. А. Банадысев, Г. К. Журомський. – Мн.: Белпринт, 2005. – 696с.
3. Картопля: енциклопедичний довідник / За ред. А. А. Бондарчука, М. Я. Молоцького. – Біла Церква: [б.и.], 2009. – Т. 4. – 376 с.
4. *Куценко В. С.* Картопля. Хвороби і шкідники / За ред. В. В. Кононученка, М. Я. Молоцького / В. С. Куценко – К., 2003. – Т.2. – 240 с.
5. Методичні рекомендації щодо проведення досліджень з картоплею / [В. В. Кононученко, В. С. Куценко, А. А. Осипчук та ін.]–Немішасве,2002.– 184с.
6. *Пересыпкин В. Ф.* Атлас болезней полевых культур. / В. Ф. Пересыпкин. – К.: Урожай, 1987. – 144 с
7. Порошистая парша картофеля / [Н. А. Дорожкина, И. Ф. Федосеева, А. Л. Ефимова, В. Н. Оболенского] – Минск: Издательство Беларускай Академии наук, 1936. – 135 с.